

PRIJATELJSKI POSJET CRNOJ GORI

Prošle godine sa skupinom profesora osnovne škole "Slava Raškaj" bila sam na hodočašću "Hrvatskih Svetaca Boke Kotorske" u Crnoj Gori. Oduševljena gostoprimstvom i ljepotom Boke kotorske odlučila sam organizirati 4-dnevni posjet Crnoj Gori za članove sekcije umirovljenika Saveza gluhih i nagluhih grada Zagreba. Putne troškove pokrio je Savez grada Zagreba, a ostale troškove (smještaja i prehrane) snosili su sami članovi umirovljenici.

11. travnja 2007. nas 44 umirovljenika s velikim uzbuđenjem krenuli smo na dalek put. Vozio nas je naš stalni šofer Štef s pomoćnikom Milivojem. Oni nas godinama voze na sva naša putovanja. Svi smo bili sretni i veseli što iz svakodnevice idemo u avanturu u drugu zemlju.

Drugog dana rano u jutro stigli smo u Međugorje, svetište kamo u zadnje vrijeme gluhi često i rado svrate. Tko je želio, bio je na ranoj misi za Hrvate, a ostali su šetali. Nakon odmora krenuli smo u Dubrovnik. Imali smo vremena za ručak i šetnju Stradunom. 25 km nas je dijelilo od granice Crne Gore koju smo prošli bez problema. Prekrasna je bila vožnja po crnogorskoj obali, uživali smo gledajući poznata ljetovališta Igalo, Herceg Novi, Bijelu, Risan... Nakon sat i pol stigli smo do Kotora, glavnog središta Boke kotorske. Dočekala nas je tajnica Saveza gluhih, gđa Lela-Elena Vujović. Odvela nas je do Zavoda za

gluhu djecu i smjestila nas u uređene apartmane. Zavod je renoviran prošle godine kao hotel, polovina se koristi kao dom za gluhu djecu iz cijele Crne Gore koja idu u osnovnu i srednju školu, a druga polovina koristi se za turiste ili goste, kao što smo mi bili. Vrlo su lijepo i ukusno uređeni apartmani. Nakon večere izašli smo u obilazak Kotora. Kotor kao grad vrlo je lijep, starinski, vide se još tragovi nekadašnje "Juge", tek se počeo obnavljati.

Treći dan nakon doručka krenuli smo u Perast, grad renesanse i barokne arhitekture, sazdan od mramora i granita. To je grad moreplovaca, još u 14. stoljeću Peraštani su imali svoje brodove. 1585 g. Perast je dobio status slobodnog pomorsko-trgovačkog grada. Imao je već u 16. stoljeću svjetski poznatu pomorsku školu. Nadomak Perasta kao usidreni brodovi stoje dva mala otočića: Sveti Juraj i Gospa od Škrpjela. Sveti Juraj je prirodan otok sa crkvom, svetištem i grobljem a drugi je umjetni. Išli smo brodom na otok Gospe od Škrpjela I tu nam je svećenik ispričao priču o nastanku otoka. Priča počinje daleke 1452. god. kada su dva brata čamcem išli ribariti i ugledali na hridi sliku Majke Gospe koja drži sina Isusa i na tom su mjestu odlučili graditi kapelicu. Prvo su potopili zarobljene gusarske i turske brodove napunivši ih predhodno kamenjem a onda su dovlačili kamenje i zasipali hrid. Tako je nastao otok na

Umirovljenici - izletnici ispred manastira Vasilija Oštrogorski (uklesan u stijenu) u Crnoj Gori

kojem su sagradili crkvu, posvetivši je Gospi od Škrpjela ("škrpio" znači hrid, stijena). Nakon što su izgradili crkvu Peraštani su i dalje dovlačili kamenje i tijekom vremena to je preraslo u običaj i svečani čin zvan FAŠINADA. Svake godine 22. srpnja Peraštani i Bokelji čamcima dovlače kamenje i dalje taj otok zasipavaju. U crkvi je i poznata vezena slika koju je Peraštanka Hijacinta Kunić vezla od vlastite kose 20 godina pa oslijepila od silnog rada.

Vratili smo se u Kotor, ručali i odmorili se. Nekoliko nas se uputilo na penjanje Bedemskim serpentinama. Bedemi zaokružuju brdo i grad. Dugi su oko 5 km, visoki do 20 m i široki do 10 m. Potpuno su očuvani i predstavljaju jedinstven primjerak arhitekture u Europi. Ljudska ruka ih je gradila punih deset stoljeća. Naporno penjanje nam se isplatilo, imali smo što vidjeti. S jedne strane prekrasan pogled na grad Kotor, zaljev i dugu obalu Boke Kotorske, a s druge strane zastrašujući strmi kanjon, stijene pune kamenja i vijugavih puteva, kozjih stazica. Impresivno.

Poslije večere posjetili smo klub gluhih u samom centru grada. Prostorija je vrlo ugodna, mala, taman za 50-tak ljudi, dugačak stol sa stolicama, biljar i bife-šank. Malo je došlo gluhih Kotorana. Ostatak večeri šetali smo po malim, uskim kamenim uličicama, punim kafića, trgovina... Vrlo živopisno.

Četvrtog dana ustali smo vrlo rano, doručkovali i krenuli prema Lovćenu, ka mauzoleju Petra Petrovića Njegoša, vladike i pjesnika. Dva sata smo se vozili serpentinama prema vrhu, i kako smo se više penjali

panorama je bila sve ljepša i ljepša: doline, brda, u daljini more, otoci, šarenilo proljetnih boja... Neopisivo, prekrasno! Kako smo se približavali Lovćenu iznenadio nas je visok snijeg od skoro jednog metra. Zato na žalost nismo uspjeli stići do vrha da vidimo mauzolej. Cesta nije bila očišćena i sve je bilo zatvoreno. Ali smo se dobro zabavljali igrajući se na snijegu koji skoro da nismo ni vidjeli u Zagrebu (nadmorska visina Lovćena je 1742 m). Spustili smo se niže i došli do mjesta za rekreaciju, Ivanovog Korita. Dolina puna cvijeća, malih vikend kućica, s domom za djecu koja svake godine dolaze tamo na zimske i ljetne praznike iz cijele Crne Gore. Nakon kratkog odmora krenuli smo u Cetinje, nekadašnji glavni grad Crne Gore. Tu smo razgledali Cetinjski manastir, vidjeli lijes u kojem se nalazi ruka sv. Ivana Krstitelja. Mauzolej kralja Nikole i kraljice Jelene bio je također zatvoren. U poznatom restoranu "Konak" na putu prema moru ručali smo i nastavili vožnju prema Budvi. Budva je Dubrovnik u malom, poznato ljetovalište s prekrasnom pješčanom plažom. Pravi raj za turiste, jako podsjeća na francusku rivijeru. Povratak u Kotor, večera. Poslije večere održana je mala prigodna predstava s predajom poklona, slike "Riba u moru" Zlatka Omerbegovića, u znak zahvalnosti za gostoprimstvo tajnici Leli, koja je bila s nama praktično 24 sata kao vodič. Drugu sliku "Kamenita vrata" Viktora Parisa darovali smo predsjedniku Saveza gluhih grada Kotora Mitru Markoviću u znak pažnje i sjećanja na susret umirovljenika Zagreb-Kotor.

Umirovljenice Blanka Lesić, Marija Weissmann i Katica Janeš poziraju pokraj visokog snijega

Zadnjeg dana našeg boravka opet smo rano ustali, brzo doručkovali da što prije krenemo prema manastiru Vasilije Oštrogorski. To je Svetište po važnosti peto u cijelom pravoslavnom svijetu. Put

je bio dug, prošli smo Podgoricu, glavni grad Crne Gore, Danilovgrad... Nakon tri sata vožnje stigli do podnožja odakle smo se 8 km uskim serpentinama uspinjali visoko prema Manastiru. Bila je potrebna velika vještina vozača da svlada uske i oštre zavoje. Manastir stoji kao uklesan u okomitoj stijeni, na 1870 m nadmorske visine. Navodno je podignut 1665. g., osnivač je bio mitropolit Vasilije Jovanović, kasnije nazvan Sv. Vasilije Ostrogorski koji je sahranjen u manastiru. U narodu se vjeruje da njegove mošti, (relikvije), koje se čuvaju u Manastiru, imaju čudotvornu iscjeliteljsku moć. Tamo dolaze ljudi iz cijelog svijeta i svih vjera da bi dotakli grob i izmolili molitvu.

Na povratku opet smo prošli Podgoricu i produžili do Skadarskog jezera. Jezero napaja vodom cijelu Crnu Goru. Stali smo u malom ribarskom turističkom mjestu Virpazar. Inače Skadarsko jezero poznato je i po staništu rijetkih ptica i biljaka. Njegov simbol je ptica kudravi pelikan, jedna vrlo rijetka ptica. Vraćajući se prema Kotoru stali smo na vidikovcu ispred Sv. Stefana, jednog od najelitnijih turističkih ljetovališta u Europi i svijetu. To je otočić sa starim kućama i mnogo zelenila. Vrlo njegovano i sačuvano. Predvečer stigli smo u Kotor, odmah se spakirali i cijelu noć putovali prema svom najljepšem gradu Zagrebu. Svugdje je lijepo, ali doma je najljepše.

I, za kraj, vjerujemo da će mnogi koji nisu mogli ići htjeti sve ovo proći, postoji mogućnost da se opet organizira ovo zaista atraktivno putovanje.

Napisala: K. Copic

ŽALAC BEZ OTROVA ...

CD ROM UZ KONZERVU GRAHA?

Današnja zagrijanost, da ne kažemo zaludenost, "znakovnim jezikom gluhih" stalno nas iznenađuje novim inicijativama. "Gluha kultura" traži svoj jezik uvijek i svuda... U obitelji, školi, u životu... Sve informacije i sva znanja treba gluhim dati ... znakovima!

Biblija je, kažu, već prevedena na znakovni jezik, Konvencija o pravima osoba s invaliditetom također. U Skandinaviji snimaju se i neki časopisi za gluhe na znakovnom jeziku. Govori se o Europskom sveučilištu za gluhe, gdje bi se predavalo znakovnim jezikom...

Kako sve ovo u praksi treba izgledati, to je još uvijek nejasno. Nije dovoljno profesorski tvrditi kako je znakovni jezik potpun i ravnopravan jezik, kojim se može izraziti sve. Sama činjenica što je to (još uvijek) jezik bez pisma ruši svaku konstrukciju po kojoj bi on mogao biti dovoljan kao jezik znanja i obrazovanja. Obrazovanje koje bi bilo lišeno izravnog pristupa riznici cjelokupne baštine ljudske kulture, koja je sačuvana u riječima i jezicima, u slovima i knjigama, nije obrazovanje.

Ako Bibliju možda i možemo dobiti u nekoj simplificiranoj znakovnoj verziji, sa CD ili preko tumača - kako ćemo sa sveprisutnim pisanim informacijama i uputama u svakidašnjem životu? Hoće li gluhi uskoro tražiti da uz kesice s juhom i konzerve graha, te uz lijekove i druge proizvode, bude priložena disketa ili CD s koje bi oni uživo, na svom jeziku, mogli dobiti upute o kuhanju ili uporabi? Ili će u trgovinama i ljekarnama biti zaposleni tumači koji će gluhim kupcima upute prevoditi na "njihov jezik"?

Možda bi ipak bilo jednostavnije da mi gluhi shvatimo da je narodni, hrvatski jezik i naš jezik. Pa da ga prihvatimo, da se pomučimo i što bolje ga naučimo (barem u pisanom obliku, ako nam je govor pretežak)...

Mnogo ćemo time dobiti. Nikad prije u povijesti gluhi nisu imalotoliko mogućnosti da sve, baš sve informacije i sve znanje dobiju pismom. U knjigama, novinama, na ekranima TV i računala. – Ž.